

ל"חלוץ" "נעל אחת" או "שתי נעליים" ?

עיון בפרשת השבוע על פי ה"כלי יקר"

בקצה האחרון שלה יש הפסק בגוויה שהגוף הוא מפסיק שלא נודרך חומרו כל כך באופן שלא יהיה חוצץ ומפסיק בין הארת הנשמה בעולם העליון לכשהיא מלוכשת בגוף. אבל משה משה לא פסיק מעמיה בגוויה שנודרך אצלו הגוף כל כך עד שלא היה חוצץ ומפסיק כלל בין הארת הנשמה כשהיא בעולם העליון לכשהיא בגוף. וזה היה מפני רוב שפלותו וענותו שחשב עצמו כאלו הגוף אינו ואמר ונחנו מה ואצל אברהם על כל פנים היה חשוב כעפר ואפר, ולכן אמרו השכינה מדברת מתוך גרונו של משה מחמת שלא היה הגוף אצלו מסך מבידיל היתה שכינה מדברת מתוך גרונו ממש:

7. איכה ג', י"ז

ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה:

8. שבת כ"ה, ב'

ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה מאי ותזנח משלום נפשי אמר רבי אבהו זו הדלקת נר בשבת נשיתי טובה אמר רבי ירמיה זו בית המרחץ (אמר רבי יוחנן) [רבי יוחנן אמר] זו רחיצת ידים ורגלים בחמין רבי יצחק נפחא אמר זו מטה נאה וכלים נאים שעליה רבי אבא אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לתלמידי חכמים.

9. עין אי"ה שבת א', ב', ס"ח

ר"א זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לת"ח. תוכן החיים השקטים והשלמים ראויים הם שיהיו כל כך מתאימות כל הדרישות היותר רוחניות ומופשטות הרבה מעולם ההרגשה 'עם' (ו)הנטיית הטבעיות (עם) י'כל הדברים הטבעיים, עד שאפילו אנשי קודש המסורים בכל לב ונפש לקדושה ולחכמה, גם הם יוכלו להכניס בנפשם בלא שום התנגדות, יחד עם אור החכמה וקדושת היראה, גם את כל ההנהגה הנאותה לחיים מסודרים, וגם את כל הענג הראוי הטבעי לאדם ע"פ מדה קדושה וישרה, ולא יעיק דבר מזה אל התעלות הקדושה ורוממות הנפש, ולא לשקידת התורה ואהבתה. כי בהיות הנפש שלמה ונמצאת במצב מנוחה ושלחה, היא יכולה לתן לכל דבר את חוקי הראוי, ואף באותן הענינים שנראה כאילו התביעות הטבעיות הן כמעיקות להתעלות הרמה של החכמה והקדושה, הן באמת אינן כ"א משלימות וממלאות אותה. ע"כ כל אושר החיים, כל ענג וצהלת לב, הוא מובטח לישראל יחד עם תגבורת כחם

ולפי שאתה במדריגה גדולה כזו ע"כ אמרתי אל תקרב הלום להציץ בשכינה כי לא יראני האדם וחי ואפילו המלאכים אינן מתקרבים אליו ית' להביט במהותו ית' כ"ש האדם בהיותו בחיים בעה"ז:

וזה"ש שנתמלא כל הבית אורה כשנולד משה, כי זה היה סימן לו שהבית האנושי יהיה אורה מכל צד, אבל יהושע שלא היה מאיר כ"א מצד השכל לבד ע"כ נאמר לו של נעלך אחד במשמע, כי לא הוסר החומריות כ"א מן החלק השכלי לבד, וע"כ לא הזכיר אצלו אדמת קודש כי חלק האדמה שבו לא נתקדש, ולא הוצרך לומר לו אל תקרב הלום ולא הוצרך למנוע ממנו הקריבה אל ה', כי בלאו הכי היה החומר מסך מבידיל בינו לבין אלהיו לשלא יוכל להביט אל האלהים. ואולי מטעם זה נאמר ויקרא משה משה ב"פ כי קרא ה' לשני חלקיו כי שניהם קדושים המה החומר והעורה:

5. רבנו בחיי שמות ג', ה'

של נעליך. ... אך בענין הנבואה הזכיר של מלשון שלילה, הזהירו שישלול ממנו החומריות שהמשילם לנעלים, לפי שהחומר דבק בגוף כמו שהמנעל דבק ברגל, וכשם שיש ביד האדם לשלול נעלו מעל רגלו כן בידו שישלול ממנו החומריות כדי שיהיה מוכן לנבואה, וראוי להדבק באור השכל. והזכיר ביהושע של נעלך (יהושע ה, טו) כי הזכירו על שלילת מקצת לא על כולן, וזהו מעלתו של משה בהיותו משולל יותר מיהושע.

6. רוח חיים אבות א', א'

וזהו הענין בכפילת השמות אברהם אברהם הראשון מורה על עצם הנפש שרשו העליון ששם עיקר מדור הנשמה רק משתלשל ממנה מקצתה בגוף כי הגוף הוא רק כמו נעל להנשמה וכמו הנעל אינו מלבוש רק לקצה התחתון של הגוף כן הגוף אינו מלבוש רק לקצה התחתון של הנשמה ונעל נקרא הגוף בחינת סוף הרגלים של הנשמה. וזהו שכתוב (שמות ג, ה), של נעליך מעל רגליך וגו' היינו הגוף ועיין בזה פרשת חוקת (דף קפד, א) ... ואברהם השני מורה על קצה התחתון של הנשמה שנשתלשל בגוף ... וזה בוונתם אברהם אברהם פסיק טעמיה בגוויה רצונם לומר בין אברהם דלעילא שהוא הנפש בשרשה בעולם העליון ובין אברהם השני כשהיא מלוכשת בגוף

1. שמות ג', ד'-ה'

(ד) ויקרא יהוה כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר ה' (ה) ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא:

2. יהושע ה', ט"ז

ויאמר שר צבא יהוה אל יהושע של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן:

3. בראשית כ"ב, י"א

ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר ה':

4. כלי יקר שמות ג', ה'

של נעליך מעל רגליך. נתעוררו המפרשים בכמה שינויים שבין מראה זו ובין המראה של יהושע, כי כאן נאמר של נעליך שנים במשמע, ואצל יהושע נאמר של נעלך אחד במשמע, וכאן נאמר כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, ואצל יהושע לא נאמר כן אלא קודש סתם ולא אדמת קודש. והנה ראיתי שרבינו בחיי וטאר מפרשים פירשו של נעליך על הרחקת הגשמיות, כי משה היה משולל מן החומריות יותר מן יהושע, ע"כ אבחר דרכם ואוסיף נופך משלי ליישב כל הספיקות שהזכרנו כדרך שפירשו רז"ל (ב"ב עה.) פני משה כחמה ויהושע כלבנה, כי כמו שהלבנה מאירה מצד אחד וחשוכה מצד שני כך יהושע האיר מצד השכל והיה חשוך מצד החומריות שנשאר בו, אבל פני משה כחמה המאירה מכל צד כך משה נודרך גם בחלק החומריות שבו כל כך עד שזכה לקידון עור פני החומר, כי נודרך ע"י שעמד בהר מי יום בלא אכילה ושתייה והיה ניזון מן זיו שכינתו יתברך, לכך נאמר למשה של נעליך שנים במשמע רמזו לשלילות החומריות מן כל שני חלקיו, הן זיכוך כח השכלי מן התערבות החומריות שבו, הן זיכוך כח החומרי עצמו, ולכך אמר כנותן טעם כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש, ושם מקום מורה על המדריגה, ואמר כי המדריגה אשר אתה עומד בה היא שאפילו חלק האדמה שבך קודש הוא, זה"ש אדמת קודש הוא,